

Fullmäktige 07.06.2021 § 79

§ 79

Fråga om de nedskärningar i tjänsterna som social- och hälsovårdsreformen medför i Esbo

Beredning och upplysningar:
Syrjänen Markus
Ojavuo Pia
Luukko Olli-Pekka
Immonen Mari E
fornamn.efternamn@esbo.fi
Växel 09 816 21

Förslag

Stadsstyrelsen

Fullmäktige antecknar redogörelsen för kännedom som svar på Mia Laihos och Henrik Vuornos samt 23 andra ledamöters fråga 26.4.2021 om konsekvenserna av nedskärningar till följd av social- och hälsovårdsreformen och konstaterar att frågan är slutbehandlad.

Behandling

Ordförande Mykkänen föreslog understödd av ordförande för fullmäktiges förhandlingskommitté Gestrin att ärendet bordläggs.

Efter avslutad diskussion om bordläggning frågade ordföranden om ärendet kunde bordläggas enhälligt. Eftersom ingen motsatte sig förslaget om bordläggning, konstaterade ordföranden att det hade godkänts enhälligt.

Beslut

Fullmäktige:
Ärendet bordlades enhälligt.

Redogörelse

Frågan

Mia Laiho och Henrik Vuornos samt 23 andra ledamöter lämnade den 26 april 2021 en fråga om de nedskärningar i tjänsterna i Esbo som social- och hälsovårdsreformen medför:

”Riksdagen behandlar för närvarande den största reformen någonsin inom finländsk kommunalförvaltning, där ansvaret för att ordna social- och hälsovårdstjänster och räddningsväsendet överförs från kommunerna till de nya välfärdsområdena. Från kommunerna till välfärdsområdena överförs uppgifterna i anslutning till social- och hälsovården samt finansieringen av social- och hälsovårdstjänsterna. Detta skulle omvälva kommunernas ekonomi totalt.

I reformen minskas skattesatsen för alla kommuner med 13,26 procentenheter och detta överförs till finansieringen av välfärdsområdena. Dessutom överförs en tredjedel av kommunernas samfundsskatteandel till finansieringen av välfärdsområdena. I och med reformen blir stora kommuner och städer tvungna att utan vederlag

överlåta egendom till välfärdsområdena. Kommunernas lånestock förblir dock oförändrad.

Vid beredningen av lagen har reformens konsekvenser för kommunerna och ekonomin samt förutsättningarna för kommunernas investeringsförmåga och näringspolitik inte bedömts tillräckligt och konsekvenserna har beaktats dåligt. Också rådet för bedömning av lagstiftningen har ägnat uppmärksamhet åt att de växande städernas investeringsförmåga och tryggheten av livskraften äventyras när skatteinkomster och fast egendom i och med social- och hälsovårdsreformen överförs från städerna till välfärdsområdena.

För Esbos del är de direkta nedskärningarna i social- och hälsovårdstjänsterna till följd av finansieringsmodellen för social- och hälsovårdsreformen 100 euro per invånare och för de tjänster som blir kvar i staden 60 euro per invånare. Sammanlagt innebär detta direkta nedskärningar på cirka 29 miljoner euro i social- och hälsovårdstjänsterna samt nedskärningar på cirka 17 miljoner euro i de tjänster som hålls kvar hos staden. De direkta finansieringseffekterna beaktar dock inte den helhet som finansieringsmodellen ger upphov till. Den nedskärning som de indirekta effekterna av finansieringsmodellen orsakar Esbo uppskattas uppgå till 70 miljoner euro per år.

Vi undertecknade ledamöter frågar:

Hur påverkar den minskade finansieringen från Västra Nylands område i och med social- och hälsovårdsreformen (100 euro/invånare) Esbobornas social- och hälsovårdstjänster, såsom barnskydd, hemvård för äldre, heldygnsomsorg av äldre, rehabilitering och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, samt tillgång till vård inom primärvården och den specialiserade sjukvården?

Hur skulle social- och hälsovårdsreformen påverka modellen med flera producenter, upphandlingen av tjänster från organisationer och företag samt smidigheten i de tjänster som produceras i samarbete?

Hur skulle nedskärningarna i stadens finansiering utan skattehöjningar påverka småbarnspedagogiken, gruppstorlekar i skolorna och undervisningsutbudet, utbildningen på andra stadiet, elevvårdstjänsterna, Esbotillägget, den grundläggande konstundervisningen samt finansieringen av idrott och kultur?

Hur skulle stadens försvagade finansiering i och med social- och hälsovårdsreformen utan skattehöjningar inverka på underhållet av grönområden, vägarnas och gång- och cykelledernas skick, miljöskyddet samt tidtabellerna för planläggning och tillståndsbehandling?

Var skulle det vara möjligt att skära ner investeringarna med tiotals miljoner euro om Esbo höll fast vid målet för finansiering av investeringar enligt det nuvarande investeringstaket?"

Svar på frågan

Esbos synpunkter på social- och hälsovårdsreformen

Esbo fullmäktige gav 14.9.2020 ett utlåtande om regeringens proposition med förslag till social- och hälsovårdsreform. Esbo stad anser att

- reformens ekonomiska konsekvenser är ohållbara för Esbo stad,

- den föreslagna reformen där man övergår till en förvaltning med tre nivåer försvagar verksamhetsförutsättningarna för växande städer,
- nedskärningarna av Västra Nylands vårdlandskaps verksamhet, som beror på finansieringskriterierna, inte är acceptabla,
- verksamhetsförutsättningarna för välfungerande modeller med många producenter bör tryggas bättre i reformen,
- områdesindelningen i särlösningen för Nyland är värd att understöda och
- räddningsväsendet även i fortsättningen ska producera prehospital akutsjukvård för att säkerställa synergifördelar.

Enligt ett utlåtande av Esbo fullmäktige 14.9.2020 skulle den föreslagna social- och hälsovårdsreformen på ett ohållbart sätt försämra Esbo stads ekonomi. Den skär ner finansieringen av stadens verksamhet direkt och utan grund och förändrar finansieringsstrukturen skadligt. Att inkomsterna halveras, skulderna hålls kvar hos staden, egendom överförs utan vederlag samt i synnerhet skattefinansiering ersätts med statsandelar försämrar stadens investeringsförmåga på lång sikt. Däremot minskar inte investeringsbehovet nämnvärt. Förändringen i den ekonomiska balansen för en enskild kommun ska ersättas till fullt belopp, inte delvis. På motsvarande sätt ska finansieringsmodellen reformeras så att staden behåller möjligheten och incitamentet att finansiera de investeringar som en hållbar tillväxt förutsätter även i framtiden. Detta ligger i hela landets intresse.

Vid lagberedningen och behandlingen i riksdagen har de problem som Esbo och andra städer presenterat identifierats, men de ändringar som gjorts har varit otillräckliga för att ändra den allmänna ekonomiska bedömningen. I regeringens proposition lindrades de direkta nedskärningarna i kommunernas finansiering något, men de strukturella problemen kunde inte åtgärdas. Också i grundlagsutskottets utlåtande 21.5.2021 ägnas uppmärksamhet åt kommunernas egendomsarrangemang, kommunernas möjligheter att sköta sina uppgifter efter reformen och tillräckligheten av finansieringen av välfärdsområdenas verksamhet och investeringar. Utskottet förutsätter att kriterierna för ersättning för förlust av egendom utvidgas. Utskottet betonar den kommunala självstyrelsens grundlagsenliga skydd för att främja invånarnas välfärd och regionens livskraft på ett hållbart sätt.

Konsekvenser för social- och hälsovårdstjänsterna

Den minskande finansieringen av social- och hälsovårdstjänster med 100 euro per invånare utgör cirka 3,3 procent av den totala finansieringen för Västra Nylands välfärdsområde. Nedskärningen i finansieringen i kombination med att finansieringen av tjänsterna inte höjs fullt ut i förhållande till det ökade servicebehovet leder oundvikligen till att servicenivåerna försämras för invånarna. Välfärdsområdet avgör hur finansieringen ska fördelas årligen i sina budgetar. Det finns en övergångsperiod på sju år för att minska finansieringen och en fullständig nedskärning av finansieringen träder i kraft 2029. Dessutom kommer social- och hälsovårdsreformen att omfatta förändringskostnader för välfärdsområdet och kostnader för att inrätta välfärdsområdet. Finansieringsmodellen för välfärdsområdena stöder inte investeringsbehoven i växande välfärdsområden, vilket för sin del fördjupar effekterna av nedskärningarna i finansieringen.

Hela social- och hälsovården i Finland utsätts samtidigt för disruption och vårdskulder till följd av coronapandemin. De ekonomiska och verksamhetsmässiga konsekvenserna av dessa är betydande. Konsekvenserna är betydande för tillgången till vård, när den ekonomiska ramen stramas åt samtidigt.

Det är klart att man genast när välfärdsområdets verksamhet inleds måste prioritera servicenivåerna. Social- och hälsovårdstjänsterna är beroende av varandra: nedskärningar i en tjänst leder ofta till ett ökat behov av en annan tjänst. I välfärdsområdesmodellen ligger ansvaret för balanseringen också hos staten, som måste bedöma om finansieringen är tillräcklig. I Västra Nyland skulle alla serviceenheter komma att granskas.

Social- och hälsovårdstjänsterna, i synnerhet socialtjänsterna, produceras nuförtiden nästan utan undantag enligt modellen med flera producenter. Organisationernas och företagens tjänster är en betydande del och ofta det huvudsakliga sättet att ordna socialservice inom barnskyddet, funktionshindersservicen och boendeservicen inom äldreomsorgen. De krav på egen produktion och begränsningar i användningen av köpta tjänster som ingår i lagförslaget är onödiga och främmande för verkligheten när det gäller ordnandet av social- och hälsovårdstjänster. En fungerande modell med flera producenter är ett centralt verktyg för att jämföra tjänsternas kvalitet och stävja kostnadsökningen.

Konsekvenser för stadens tjänster

Esbo stad har skulder på över 1 miljard euro och Esbokoncernen skulder på över 4 miljarder euro. Stadens skuldsättning kan inte längre fortgå, vilket innebär att den inkomstminskning som social- och hälsovårdsreformen medför förutsätter att ökningen av verksamhetsutgifterna dämpas och att det gallras i investeringsprogrammet eller att Esbobornas skattebörd, det vill säga skattesatserna, höjs.

En minskning av utgifterna innebär närmast att den nuvarande bildningssektorns tjänster effektiviseras samt att man ändrar och gallrar i innehåll. Konsekvenserna av nedskärningarna i stadens finansiering för utvecklingen av tjänsterna ska planeras enligt enskilda tjänster med beaktande av förändringen i hela stadens servicestruktur. När det gäller bildningstjänster ska man särskilt granska icke-lagstadgade tjänster, såsom stöd för grupper med särskilda behov, extra undervisningstimmar, stöd för hobbyer och resurser för grundläggande konstundervisning.

De investeringsbeslut som har gett upphov till stadens nuvarande lånestock har fattats utgående från städernas gällande finansieringsmodell. Förändringen i finansieringsstrukturen, det vill säga nedskärningen av skattefinansieringen och ersättandet av den med statsandelar samt de begränsningar som ingår i förändringen, försvagar tillväxten av stadens inkomstfinansiering och nyckeltal för koncernens ekonomi, vilket kan inverka på tillgången till finansiering och på priset, vilket rådet för bedömning av lagstiftningen påpekar i sitt utlåtande. En minskning av den finansiella självständigheten och osäkerheten i finansieringen skulle försämra städernas investeringsförmåga. Alla nya investeringar skulle komma att bedömas på nytt.

Esbo, som växer, befinner sig i en ekonomiskt utmanande situation även utan social- och hälsovårdsreformen. Reformen ökar direkt och utan grund behovet av anpassning. Esbo genomför för närvarande produktivitets- och anpassningsprogrammet En ekonomiskt hållbar stad på ett ansvarsfullt sätt. Anpassningsbördan får inte utökas ytterligare.

Beslutshistoria

Förslag

Stadsdirektör Mäkelä Jukka

Stadsstyrelsen föreslår att fullmäktige antecknar redogörelsen för kännedom som svar på Mia Laihos och Henrik Vuornos samt 23 andra ledamöters fråga 26.4.2021 om konsekvenserna av nedskärningar till följd av social- och hälsovårdsreformen och konstaterar att frågan är slutbehandlad.

Behandling

Föredragandens ändringar vid mötet har beaktats i protokollet.

Beslut

Stadsstyrelsen:
Föredragandens förslag godkändes enhälligt.

Beslutshistoria